

فـلـنـدـی و پـروـرـدـی فنلندا

-2- نووسـر: ئـحمـد مشاری

بـشی دووـم/

ئـمـای فنلینـدی: “گـل و کـمـمـگـیـکی بـچـکـلـیـن، بـیـنـرـخـواـزـکـانـمـان پـشـتـگـو ناخـیـن و بـرـدـوام لـگـیـانـداین بـیـشـکـوتـنـیـان”

چـیـرـکی فـلـنـدـی، لـسـرـدـمی قـیـران و وـسـتـانی بازای و کـیـن و فـرـشـتن

فـلـنـدـی لـگـیـن ئـراـسـتـیـکـدا گـلـور دـبـت، کـی بـتـوانـتـ وـا تـکـی دـرـبـازی بـکـات لـو قـیـران ئـابـوـریـانـی کـی تـووشـی دـبـت، لـسـرـتـای نـو و تـکـانی سـدـی بـیـسـتـدا، فنلندا تـووشـی قـیـریـانـکی ئـابـوـری قـوـو بـو، کـی لـو پـشـ بـی خـیـو و نـیـدیـو، بـیـکاری گـیـشـت ئـاسـتـکی بـرـزی تـرـسـناک، بـرـهـمـی ناوـخـیـی وـات گـیـشـت ئـاسـتـکی زـر نـز، قـیـرـزـاری گـیـشـت پـلـیـکی زـر بـرـز، بانـکـکان دایـمان و مایـپـوـچ بـوون، چـن حـکـومـت لـم قـیـران قـوـو دایـتـ پـا پـشـت بـت بـی فـلـنـدـی؟

لـ مـا وـی ئـم قـیـران قـوـو دایـ، مـنـدای فنلندی لـ مـا وـی کـی خـیـدا پـای لـ دایـو و دـنـوـسـت و خـیـکی یـاریـکردن بـو، نـیـدـتـوانـی بـچـتـ دایـانـگا و باخـیـ ساوایان، بـیـکـو تا تـمـنی حـوت سـای لـ مـای خـیـدا دـیـخـوار دـنـوـسـت و خـیـکی یـاریـکردن بـو.

کـا تـکـیـش دـگـیـشـت تـمـنی حـوت سـای پـیـو نـدی دـکرد بـی نـزـیـکـترین فـلـرگـی گـیـک و مـا وـی، مـامـسـتـاکـی پـشـوازی لـ دـکرد و پـای ئـادگـیـانـد، کـی لـم وـو هاوکاری و یـارمـتی دـدرت و ئـنـمایـی وـرـدگـرـت بـی فـلـنـدـی، لـم دـسـتـپـک و سـرـتـایـو و یـکـم وـانـی مـاندو و سـانـو بـو.

مـنـدا لـم قـیـران قـوـو و گـلـور دایـ، لـم دـسـتـپـکـیـو بـی تـوا وـتی فـلـری مـاندو و سـانـو دایـو، نـدـخـرایـ ژـر فـشـاری وـرـقـی تـا قـیـکردن و و ئـانـگاری کـی کـردن و وای زانیاری لای خـی، هـیـچ جـر و وـرـقـیـکی پـی نـدـدرا کـی هـسـنـگانـدنـی زـیـرکـی لـسـر تـمـارکـرا بـت، هـیـچ مـامـسـتا و ئـا هـنـرک هـسـشـی مـانـو وای لـ پـلـکـیـدا لـ نـدـکرد. پـیـان دـگـوت فـلـرگـکـت فـلـرگـیـکی بـرـز و باشـی خـت، بـیـانـی فـلـری ئـو دایـو کـی ئـزکـیـان لـ فـلـرگـدا چـن بـخـشی بـسـرـبـرن. کـی زـنـگی تـوا و بـوونی کـا تـی فـلـرگـ لـ دایـ،

دښگڼايو به ماوو به لای دایک و باوکی، به ئوی هیچ ئرکځکی
به سرډا درابته، که ئاماده کی کات به ئی دواتری فږگځکی، به یی
به خشیو هاوبشی ژبانی له گڼ دایک و باوکیدا دکرد.
ئم وان ی پشوودان، له ه موو ق ناغاغځکانی فږگځا سرکځوتنی
به دست ه نا، مندا له گڼ پشووکانیدا گور بوو، فږی ئو بوو
بیر بکاته وو له دږچوونی که مځگاکی له قیرانه قووکان.
ئوی له فږگځی فنلندییدا دگوزرته، ئم پرسیار یی: چیمان
دوت له فږگځا؟

دځن، له فنلندا: "ئم ن ئاتوونمان ه ی و ن وزی ن وتمان
ه ی، به ام فږبوونمان ه ی"
دوای چ ند سا که له م قیرانه قوو، فنلندا بوو به به زترین
دوت و واته له ناو نزیکی بیست له واته تانی که که بځیانه،
فږخوازکانی گځیشتن به پل یی کی زږ به رزی زانستی.
ژاو ژاوی قیرانه قووکی فنلندا ن ددار به گو ی فږخوازکاندا
و باس و خواسی له فږگځا دا نه بوو. له م سرډمی قیرانه قوو دا،
فږگځکانی فنلندا میت د میکږ باویي کځیان ئ فږر د کرد، به هیچ
جږک قبوو یان نه بوو. به پځچ وانه ی داوکاریي بازرگان یی
دستب جځانه وو، فږخواز فږی داه نان و چار سر و پلانه ژبی بوون
به پاشځځ. به م شو یی فږخوازان بوون به فریادځی پاشځځ.

و که فنلندیی کان دځن: "ئم خاو نی ئاتون نین، وزی ن و تیشمان
نیی، به ام فږبوونمان ه ی"
"Teach like Finland" (و که فنلندا فږبن)، ئو کت ب ی
مام ستای کی ئم ریکی "تیموئی ووکر" نووسیوتی، له سر ئ زموونی
فږبوون له فنلندا، میت د و بیری و ئام ازکانی فږبوون له
فنلندا دا باس د کات.

پش چونی ئم مام ستای و ه ږچ شان د کی پږوږدی یی به واته ی
فنلندا، واین و نا د کرد که له واته دا پږوږد و فږبوون،
شته کی زږ سر و سم مږ و د گم نی کردوو، که ځنگ له واته تانی
دیک دا چنگ نه کون له بهر ئا ځځیان، و که موچ ی به رزی مام ستا کان؛
تلاری قشنگ و به رزی فږگځکان، یان و که که م ځځ فاکتږ کی زږ
ئا ځځ، ئام ازگ له کی فږبوونی تاییدته، به ام له ک تاییدا ه موو
شان د کان به یان دږکوت، فږبوون له فنلندا دا زږ ئاسایي و
به کو له واته تر ئ و ن د ئاسا نکارییش به ن کراو، به ام
میت د کی سږد میانی به د ژراو ته وو، که فږخواز به ئوی
ماندوو بکږته، یان به ئوی مام ستا و اه نځران و فږخوازان
تووشی د ځاو که و ئال زی بن، زږ به ئاسانی د توان له

په کتريکي وې فېرېن و سړکي وټنې گډورې بې دېست بهېنن.
"ټيم ټي ووکر" دواي چې ند ساکک لې وانې گوتنې وې و فېربوون لې
فنلنډ دا، بې دېرکي وټ، کک پېي و پېر گرامې فېرگې کان بې فېربوون
و پېروېرډ زېر ئاسان و ساکار (SIMPLE)، زېر پېسېنډ (Sensible)،
سېرېڅي (Independent)، خاکک ايي (Modest)، څشي (Playful)، بې
دېکې اوکېي (Law-sress)، يکسان (Equitbale).

پوختې پېي و و پېر گرامې فنلنډا:

۱/ پېسېنډ: پېي و و پېر گرامې کي پې لې پشودان، ۱۵ څولکې پشوو
دواي هېرچ وانې يکې ۴۵ څولکې، ئم پېي و و پېر گرامې لاي
فېرخوازان و پېروېرډ ناسانېش پېسېنډکراو.

۲/ سېرېڅي: تا ئاستېکې بېرز فېرخواز لې جوکې کاني و
گفتوگې کانيدا لېگې مام ستادا سېرېڅي، فېرخوازان پېکې و بې
کک مې کک مې ټيبي تايې تي بې څيان دروست دېکې.

۳/ سادې و ساکار: پېي و و پېر گرامې قورس و ټکنيکي ئاېز و
بودجې بېرز نېکراو بې مېرچ بې فېربوون، چونکې لې ميانې پېي و
و پېر گرامې کي سادې و ساکار و دې توانېت ئاستې فېربووني فېرخواز
بېرېرېکېرېت و، بېي پېي و و پېر گرامې خوېندن و پېروېرډ لې
فنلنډ دا، سادې و سکار.

۴/ شادي و څشي: منډاي فنلندي، لې تېمېني حېوت ساېي و
دېست دېکات بې خوېندن، بې ئوېي تا ئو تېمېنې شادمان و دېڅش
بېت بې ياريکېرډن و بېزم و بېزمې تايې تي منډاېني څي. کک لې
تېمېني حېوت ساېيدا پېي و و نډي بې فېرگې و دېکات، سې سېعات بې
خوېندن و فېربوونې سېرقا، ماوېي پشوو و ياريکېرډن لې فېرگې دا
زېر، کک دېگېرېتې و بې ما و هېچ ئېرکېکې فېرگې و فېربووني
بېسېرډا نادرېت بې ئوېي بتوانېت څريکې ياريکېرډن و بېزم و بېزم
و جېبېجې کړنې حېزکاني څي بېت، ئمېش پې لې شادي و څشي بې
منډا و فېرخواز.

۵/ نيگېراني و دېکې اوکېي نيي: ناو فېرگې و دېروېي فېرگې ئې بېت
ژينگې يکې ئارام بېت بې فېرخواز، تا بتوانېت بې څشي بڙي،
پشودان و ئارامي بې فېرخواز و مام ستا زېر گرنگ و بې بايېڅ،
بېي ئم پېي و و پېر گرامې نيگېراني و دېکې اوکېي تيا نيي.

۶/ دادپېروېي و يکسانې: ټې لې هېرچ کوېيکې وېا تدا دېژيت و
دانيشتووي هېرچ ناوچې و گېکې کيت يان لادېيکې کيت گرنگ نيي، گرنگ
ئوېي مافي منډا کک بچېنې فېرگې و فېر بېت، ئم مافيکې
دادپېروېراني و يکسانانې بې هېموو کس وکېي، ئم پرنسپې
پېوېرډي بې تېواوې تي لې خوېندن و فېربوون و پېروېرډي
فنلنډ دا جېبېجې کراو.

و. جهاد موځ م

بنځمې مای فربوون له فلندادا، فربخواز پوښتې بجوت و یاری بکات و له ناو پلدا قسم بکات و بدوت، پوښتې و پرگرامی فربگرگې فنلندی ئاسانکاری کردوو به زگرتن له جوښی مندا، و مدمروې جوښی خپسکي کانی مندا به زوینځ شکردن به جوښی کانی و یاریکردن و گفتوگ و گډانی سربځ له گډو پانی فربگرگدا و درېځین و گوزارشت له هست و نستی ځی برما بر به فربوون و مامستا و فربگر و بښو بربړتیی فربگر.

نم بنځمې فربوون، که ځی له یاریکردن و جوښی و گفتوگې سربستانې فربخوازدا دښتې و، کمپانیای «Angry Birds» که کمپانیای فنلندی برردوام له هوی ئو دایه یاریکان به شوازیکی زانستیان و کمپانیای تیان و سربځیانې مندا که ئو پوښی ځشی پ دگرېځن، ورزان و ساان ئاماد بکات و داهځانی نوې تیادا بکات.

نم ئاراسته کردن، نم جر له فربوون، نم جر له بنځمې مای ځشیدان به فربخواز، کاریگرې ئرځنی گیانوو و فربخوازکان گیشوون به پلې زر برزی فربوون.

برردوام ننمایی و ئامژگاری و ئاگاداریکان دگاتېو به بښو بربړی فربگر، دربارې گفتوگې فربخوازان و هست و نستیان و داواکاریکانیان و خواسته کانیان.

فربخواز:

۱/ مارج نیه هموو شت له تمم نکی زوودا فربت. ئرکی مامسا و اهځنر پاراستنی ه و خواسته کانېتی به فربوون ه تا خودی ځی گور دت و دتوانت تایبتمندتی ځی دیاربکات و چی گونجاو به ئو بکات.

۲/ گوگرتن له هموو ا و بچوون کانی. هاندانی به دزیندوې که شکانی خودی ځی و چار سربکردنی له لاین خودی ځی و.

۳/ نیشاندان و درختنی به هر و کارامید تایبته برزکانی له فربخوازانی دیک.

مامستا:

۱/ ئبت ئرکی مامستایتی و وان بڅی سوک و ئاسان بکرت. فشاری زری وان بڅی و قورسکردن لسری توانای داهځانی مامستایتی کم دکتو، هروها پوښندیکانی له گډو فربخوازدا لاواز دکات.

۲/ مامسا دت که مترین قسم بکات. پلې نمونې و فربگرې نمونې ئو پل و فربگرې، که فربخواز سربستان گوزارشت له

هـموو ا و بـچوونـکی خـی دـکات و لـگـگـ یـکـتریـدا بـ و پـی
ئازادیـو گـفتوگـ دـکـن، زیـاـتر لـوـی لـگـگـ مـاـمـسـتـاـدا گـفتوگـ
بـکـن(ئـمـ فـلسـفـی جـن دـوی بوو) بـ فـربوون و پـروـردـی نو.
۳/ بـوا و مـتـمـانـی پـ بـد، هـروـها دـسـاـتی فـراوانی پـ بـد، بـ
چارـسـرکـردنی کـشـکـانی ئـزانـی، بـ ئـوـی پـویست بکات بـگـتـو
بـ لای بـوـبـر و ئیدارـی فـرگـ.

پـیـو و پـرگـرام:

۱/ پـیـو و پـرگـرام ئاسان بـت بـ جـبـجـکردن، چـقـبـسـتـت لـسـر
کارامـی و بـهرـ کـمـلایـتی و ئیدارـیـکان، جـیاوازی تاک و
تاکگـری نـوان فـرخـوازـکان قـبوو بکات.

۲/ هـموو پـیـو و پـرگـرامـک دـبـت بـ جـرـک دـاـئـرا بـت، هـموو
جـرـکـانی خـشی و خـشـویستی تـیـاـدا مـسـگـر کـرا بـت.

۳/ پـیـو و پـرگـرام، دـبـت بـ جـرـک بـت، خـولی کـبـک و
هـوـکـانی فـرخـوازن بـ گـیـشتن بـ پـلـی بـرزی کـمـلایـتی و
فـرگـی تـیـاـدا مـسـگـر کـرا بـت.

«کین روبنسون» ی گـورـ اوـژکـاری بـریتانی و یـکـک لـ اـبـر
گـورـکـانی فـربوون و پـروـردـی بـریتانی، کـ خـاـوـنی زـرـترین
گوتاری بـ ناوبانگ و کـ و کـبوونـو دـیارـکان لـسـر فـربوون و
پـروـردـی، دـرـبارـی فـرگـی دـاـهـنـران و پـشـکـوتوو لـ جـیـهـانـدا،
دـبـت: ئـگـر لـم بـرسن کام دـوـت لـ دنیادا توانیوـتی باـشـترین
و پـشـکـوتووـترین فـرگـی هـبـت بـ فـربوون و پـروـردـی، دـبـم
دـوـتی فنلاندا.

جیهاد موحمـد / نـروـیج

۱۷/۴/۲۰۱۹